

تحول در جهان اسلام

سید احمد زرهانی

بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ»^۱، برای معماری فردای امت اسلامی نقشه راه می‌کشند و راه مصلحان دینی را تداوم می‌بخشند.

در تقاطع سیاستهای استعماری و تکفیری با موج بیداری اسلامی، وضعیتهای گوناگونی در پیش روی قرار می‌گیرد که برای عبور فعالانه از آنها، باید چاره‌اندیشی کرد و با خلاقیت، نوآوری و برنامه‌ریزی به مهندسی آینده پرداخت و با انجام مطالعات راهبردی، افقهای پیش روی امت اسلامی را روشن ساخت. در صدر این چاره‌اندیشیها، برخورد هوشمندانه برای صیانت از حرکت بیداری اسلامی و جلوگیری از تبدیل و استحاله این پدیده مبارک به جنگ خانگی است، آن‌گونه که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بیان می‌دارد: «بیداری اسلامی حرکتی ضد آمریکایی، ضد استبداد و ضد دست‌نشانندگان آمریکا بود، اما جریان تکفیر، این حرکت

۱. رعد، ۱۱.

جهان اسلام دستخوش تغییرات و تحولات همه‌جانبه‌ای قرار دارد. از یک سو استکبار جهانی و استعمار نو با قصد جلوگیری از ظهور تمدن اسلامی و غارت نفت و گاز منطقه و حفظ کیان رژیم نامشروع اسرائیل و انحراف در مسیر بیداری اسلامی، به دخالت در سرنوشت مسلمانان و تجزیه کشورهای اسلامی از طریق راه‌اندازی جنگهای خانگی روی آورده است و از سوی دیگر عده‌ای از مسلمانان تندرو با تکفیر سایر اهل قبله، به مسلمان‌کشی و تنازع و تفرقه افکنی سرگرم شده‌اند و برآیند و دستاورد این دو حرکت چیزی جز اسلام‌هراسی و تضعیف کشورهای اسلامی و تسهیل تسلط استعمار در منطقه نیست. در برابر این دو جریان نامیمون، حرکت تکاملی بیداری اسلامی بارقه‌هایی از امید به آینده را در دل مسلمانان ایجاد کرده است و مسلمانان با خودباوری به ایجاد تغییرات سازنده در مسیر زندگانی خود اهتمام می‌ورزند و با اعتقاد به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا

عظیم ضد استکباری را به جنگ خانگی و برادرکشی میان مسلمانان تبدیل کرد».^۲

در این برهه خطیر، عالمان دین و نخبگان مسلمان با قلم و قدم صدق باید مرزهای حرکت‌های تکفیری را از حرکت بیداری اسلامی تفکیک کنند و راه سعادت و رستگاری را به مسلمانان نشان دهند و سرزمین اسلامی را از باتلاق تفرقه نجات بخشند. مرزبندی معقول بین این دو مفهوم، پشتوانه ارزشمندی برای عبور جهان اسلام از بحران کنونی و پرداختن به ایجاد و آفرینش تمدن نوین اسلامی و سازماندهی امت واحده است که این تحول یکی از آرمانهای بلند انقلاب اسلامی و از اهداف همه مصلحان دینی به شمار می‌آید. مقام معظم رهبری در این خصوص می‌گوید: «هدف نهایی را باید امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق قرار داد».^۳

اگر مسلمانان خدای ناکرده با تحولات کنونی برخورد انفعالی و متفرقه کنند، استکبار جهانی به اهداف خود در جهان اسلام نزدیک‌تر می‌شود و اگر عموم مسلمانان با هوشمندی و رصد حوادث و پیش‌بینی براین اقدامات، ابتکار عمل را به دست گیرند و با اتحاد و اتفاق، برای ساختن آینده‌ای روشن همدل و هم‌داستان شوند، دیوار استعمار طعم شکست را می‌چشد و سرافکننده از منطقه

بیرون می‌رود و خورشید امت واحده و تمدن نوین اسلامی در افق جهان معاصر نمایان خواهد شد.

برای راهیابی به این ساحت پرافتخار، رسالت همه مسلمانان به خصوص عالمان ژرف‌اندیش سنگین است و آنان از قدرت ایجاد هم‌گرایی و مبارزه با تفرقه برخوردارند. مقام معظم رهبری در این باب می‌گوید: «شیعه و سنی باید خود را متعهد کنند که در راه نزدیک کردن فرق اسلامی به یکدیگر بکوشند و از محبت و تعامل برادرانه با یکدیگر، حراست و پشتیبانی کنند».^۴ اکنون که انقلاب اسلامی سی و هفتمین بهار فرخنده خود را به مسلمانان جهان نوید می‌دهد، جا دارد که یک بار دیگر بر اندیشه‌های ژرف و الهی بنیان‌گذار انقلاب اسلامی امام خمینی (ره) تأمل و تفکر کنیم، تا روشن شود چرا آن بزرگ‌مرد تاریخ‌ساز آن همه بر وحدت کلمه تأکید داشت و مسلمانان را به اتحاد فرامی‌خواند. رسیدن به وحدت کلمه مستلزم بازگشت به قرآن و شستن اذهان از کدورتها و رعایت اخلاق الهی به وسیله همه کسانی است که باهم اختلاف دارند. شرط اول اجتناب از اهانت و تحقیر همدیگر است، قرآن مجید می‌فرماید: «وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ».^۵

۴. «سخنرانی مقام معظم رهبری»، ۱۳۶۸ ش.

۵. انعام، ۱۰۸.

۲. «سخنرانی مقام معظم رهبری»، ۱۳۹۳/۹/۴ ش.

۳. «سخنرانی مقام معظم رهبری»، ۱۳۹۰/۶/۲۶ ش.

وقتی اسلام اجازه اهانت به مقدسات مشرکان را صادر نمی‌کند، چگونه مسلمانان انتظار دارند به‌رغم تندخویی و اهانت به همدیگر و توهین به مقدسات مذاهب اسلامی، در زیر یک سقف جمع شوند و پرچم وحدت را به اهتزاز درآورند و امت واحده و تمدن جدید اسلامی را ایجاد کنند؟ از این رو باید باور کرد که هر تحولی مبتنی بر شرایط و مقدمات فکری و رفتاری ویژه‌ای است و بدون سرمایه‌گذاری علمی و عقلانی و صرفاً با سفارش وحدت اسلامی تحقق پیدا نمی‌کند. خوشبختانه مقام معظم رهبری با صدور فتوا، اهانت به مقدسات مذاهب اسلامی را تحریم کرده است و چنین حرکتی باید در همه حوزه‌های فکری جهان اسلام رخ دهد و در عمل، مسلمانان فنون و آداب مدارا و مهربانی نسبت به همدیگر را یاد گیرند و به هم احترام متقابل روا دارند. کسانی که امروز راه تکفیر و افراط را در پیش گرفته‌اند، باید با تمکین از تعالیم جاودان قرآن مجید، راه خود را اصلاح کنند، قرآن با صراحت می‌فرماید: «فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَأِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ»^۶. آنان وقتی که با چشم خود می‌بینند که پیروان مذاهب اسلامی به احکام دین براساس فقه خود عمل می‌کنند و در ردیف برادران دینی به شمار می‌آیند، نباید به بهانه‌های واهی جان، مال و سرزمین آنان را مورد تعرض و تعدی قرار دهند

و آشوب به پا سازند. قرآن با روشنی می‌فرماید: «وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا»^۷. باید از تکفیریها پرسید چرا برخلاف نص صریح قرآن، به مسلمانان و موحدان برجسب کفر می‌زنند و آنان را از زندگی ساقط می‌کنند؟ وقتی اسلام در برخورد با افراد بی‌ایمان می‌فرماید: «فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ»^۸ چگونه برخی به خود اجازه می‌دهند که به دلیل اختلافات فکری، دیگران را خارج از دین قرار دهند و از میان بردارند؟ متأسفانه امروزه استعمارگران با سیاست یکی به نعل و یکی به میخ، جریانهای اسلامی را علیه هم تحریک کرده و انرژی و توان آنان را صرف آزار همدیگر می‌کنند. در مکتبی که پیامبر بزرگوارش (ص) می‌فرماید: «اعقل الناس اشدهم مداراة للناس»^۹، چرا باید این همه ناسازگاری در بین گروههای تندرو ظاهر شود؟ به امید روزی که مسلمانان با خردمندی همه باورها و رفتارهای خود را بازننگری کنند و با تمسک به قرآن و سنت و سیره رسول خدا(ص) و اولیای دین، راه تعاون و برادری را باهم بیمایند.

۷. نساء، ۹۴.

۸. زخرف، ۸۹.

۹. من لا یحضره الفقیه، ح ۵۸۴۰.

۶. توبه، ۱۱.

